

Meten en Monitoren van de Kwaliteit
in de Kinderopvang van baby's en peuters

DEELRAPPORT 8

NULMETING: METHODOLOGIE VAN DE NULMETING

MeMoQ is een samenwerking tussen
de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek UGent
Prof. Michel Vandenbroeck
en het Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs KU Leuven
Prof. Ferre Laevers

in opdracht van **Kind & Gezin**

Colofon

MeMoQ (Meten en Monitoren van de kwaliteit in de kinderopvang van baby's en peuters) is een onderzoeksproject in opdracht van Kind en Gezin.

MeMoQ is een samenwerking tussen de Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek van de Universiteit Gent en het Expertisecentrum Ervarengericht Onderwijs KU Leuven.

Projectleiders: Prof. Michel Vandenbroeck (UGent) en Prof. Ferre Laevers (KU Leuven)

Onderzoekers: Mieke Daems (KU Leuven), Bart Declercq (KU Leuven), Hester Hulpia (UGent), Jeroen Janssen (UGent), Charlotte Van Cleynenbreugel (KU Leuven).

Advies inzake data-analyse: Prof Yves Rosseel, (UGent), dr. Evelien Buyse (KU Leuven), dr. Pauline Slot (Universiteit Utrecht).

We zijn bijzonder dankbaar voor alle opvanglocaties die hun medewerking aan deze nulmeting hebben verleend.

MeMoQ bestaat uit volgende deelonderzoeken:

- Het uitwerken van een pedagogisch raamwerk voor de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters
- Het ontwikkelen van een instrumentarium voor de wetenschappelijke meting van de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters
- Een wetenschappelijke nulmeting bij een representatieve steekproef uit de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters
- Het ontwikkelen van een monitoring-instrument voor de pedagogische kwaliteit voor Zorginspectie
- Het ontwikkelen van een zelfevaluatie-instrument over pedagogische kwaliteit dat ook gebruikt kan worden voor pedagogische coaching.

Er zijn 16 deelrapporten die deel uitmaken van de rapportage over MeMoQ.

1. Pedagogische raamwerk
2. Het instrumentarium van de wetenschappelijke nulmeting
3. Handleiding bij de wetenschappelijke nulmeting
4. Methodologie van het monitoring-instrument
5. Monitoring-instrument
6. Methodologie van het zelfevaluatie-instrument
7. Zelfevaluatie-instrument
8. Nulmeting: Methodologie van de nulmeting
9. Nulmeting: Welbevinden en betrokkenheid
10. Nulmeting: Emotionele en educatieve ondersteuning
11. Nulmeting: De omgeving
12. Nulmeting: Contextvariabelen
13. Nulmeting: De ouderbevraging
14. Samenvatting van de nulmeting
15. Normering
16. Technische bijlage

Dit rapport is het achtste deelrapport en beschrijft de methodologie van de nulmeting van de pedagogische kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang van baby's en peuters. Voor verdere informatie over het instrumentarium verwijzen we naar Deelrapport 2 en 3.

© 2016 Kind en Gezin – UGent – KU Leuven

Citeren uit dit rapport kan, mits correcte bronvermelding:

Hulpia, H., Declercq, B., Daems, M., Vandenbroeck, M., Van Cleynenbreugel, C., Janssen, J., & Laevers, F. (2016). *MeMoQ Deelrapport 8. Methodologie van de nulmeting*. Brussel – Gent – Leuven: Kind en Gezin – UGent – KU Leuven.

Inhoud

1. Situering	4
2. Proces van dataverwerking	10
2.1 Data-cleaning	10
2.2 Data-analyse	10
3. De zoektocht naar werkbare variabelen en factoren.....	11
3.1 Confirmatorische factoranalyses CLASS® Infant en CLASS® Toddler	11
3.2 Exploratieve factoranalyses MeMoQ-Omgevingsschalen	13
3.3 Exploratieve factoranalyses Oudervragenlijst	14
3.4 Opstellen werkbare variabelen Activiteitenlijst	14
3.5 Opstellen werkbare variabelen contextvragenlijst.....	15
4. Beschrijvende analyses.....	18
4.1 Beschrijvende analyses van pedagogische kwaliteit	18
4.2 De weging.....	20
5.1 Onafhankelijke variabelen bij geobserveerde kwaliteit	24
5.2 Onafhankelijke variabelen bij de percepties van ouders.....	25
5.3 Analysetechnieken bij geobserveerde kwaliteit.....	26
5.4 Analysetechnieken bij percepties van ouders	27
6. Aanbevelingen voor verder onderzoek	28
7. Bijlagen.....	29
7.1 Factoren emotionele en educatieve ondersteuning	29
7.2 Factorstructuur voor de MeMoQ-Omgevingsschalen	32
7.3 Factoren in de oudervragenlijst.....	33
7.4 Factoren in de contextvragenlijst	34

Lijst met Tabellen

<i>Tabel 1. Aantal opvanglocatie en aantal opvangplaatsen 2014</i>	<i>20</i>
<i>Tabel 2. Som van aantal aanwezige kinderen geregistreerd op 1/2/2014.....</i>	<i>21</i>
<i>Tabel 3. Gesubsidieerde capaciteit opgenomen in bestand van steekproeftrekking – wegingscoëfficiënt voor hele steekproef</i>	<i>22</i>
<i>Tabel 4. Wegingscoëfficiënt per opvangvorm - gezinsopvang</i>	<i>22</i>
<i>Tabel 5. Wegingscoëfficiënt per opvangvorm - groepsopvang.....</i>	<i>22</i>
<i>Tabel 6. Model Fit voor CLASS infant (N= 657).....</i>	<i>29</i>
<i>Tabel 7. Factorladingen bij best passende model, CLASS Infant.....</i>	<i>29</i>
<i>Tabel 8. Model Fit voor CLASS Toddler (N= 919)</i>	<i>30</i>
<i>Tabel 9. Factorladingen bij best passende model, CLASS Toddler</i>	<i>31</i>
<i>Tabel 10. Proportie verklaarde variantie op basis van vier factoren</i>	<i>32</i>
<i>Tabel 11. Structuurmatrix voor vier factoren</i>	<i>32</i>
<i>Tabel 12. Factorladingen in de oudervragenlijst.....</i>	<i>33</i>
<i>Tabel 13. Factorladingen in de contextvragenlijst.....</i>	<i>34</i>

Lijst met Figuren

<i>Figuur 1. Situering van relevante variabelen.....</i>	<i>8</i>
<i>Figuur 2. Instrumenten en variabelen in de nulmeting.....</i>	<i>9</i>

1. Situering

Het MeMoQ project (Meten en Monitoren van de kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang voor baby's en peuters) bestaat uit vier centrale doelstellingen:

1. De ontwikkeling van een pedagogisch raamwerk;
2. Een wetenschappelijke nulmeting van de pedagogische kwaliteit in de Vlaamse kinderopvang;
3. Het ontwerpen van een monitoring-instrument voor de inspectie;
4. Het ontwerpen van een zelfevaluatie-instrument.

Dit deelrapport focust op de tweede doelstelling, meer bepaald op de methodologie van de nulmeting.

Het doel van de nulmeting is vierledig:

1. Een juist beeld krijgen van de kwaliteit van de Vlaamse kinderopvang voor baby's en peuters en dit zowel in de gezins- als in de groepsopvang. Dat dient te gebeuren op een manier die valide en dus in overeenstemming is met het pedagogische raamwerk. Het dient ook te gebeuren op een manier die toelaat om internationaal te benchmarken.
2. Nagaan welke structurele contextfactoren deze pedagogische kwaliteit beïnvloeden en dus onderwerp kunnen zijn van het beleid van opvanglocaties, organiserende besturen en overheden.
3. Als eerste meting dienen zodat evoluties over meerdere jaren meetbaar zijn en op die manier ook de gevolgen van maatschappelijke evoluties of beleidsbeslissingen op de pedagogische kwaliteit kunnen nagegaan worden.
4. Informatie leveren die gebruikt kan worden voor de definiëring van een pedagogische norm voor zorginspectie (voor die norm zelf, zie Deelrapport 15).

In voorgaande Deelrapporten beschreven we reeds het instrumentarium an sich (Deelrapport 2) en aanpak van de nulmeting, de steekproef en de response rate (Deelrapport 3). De resultaten van de nulmeting worden apart per kwaliteitsdimensie van pedagogische kwaliteit beschreven (Deelrapport 9 t.e.m. 11). In dit Deelrapport focussen we op de analyses. Voorafgaand hieraan herhalen we kort nog even het opzet van de nulmeting.

In de nulmeting ligt de nadruk op de proceskwaliteit: de feitelijke ervaringen van de kinderen en wat daar een invloed op heeft. We onderscheiden verschillende afzonderlijke dimensies van die proceskwaliteit.

Kwaliteitsdimensie 1: Welbevinden is de mate waarin de kinderen goed in hun vel zitten, genieten, ontspannen, spontaan en vitaal zijn. We meten het welbevinden door gedurende de voormiddag 4 keer 5 kinderen (of minder als er minder aanwezig of wakker zijn) te observeren op een gestandaardiseerde vijf-puntenschaal met de scanningsprocedure van het ZiKo-instrument.

Kwaliteitsdimensie 2: Betrokkenheid is de mate waarin de kinderen geconcentreerd bezig zijn, 'opgeslorpt' in hun activiteit, intens mentaal bezig, zijn, exploreren, voldoening vinden in hun activiteiten en zo hun grenzen verleggen. We meten de betrokkenheid door gedurende een voormiddag 4 keer 5 kinderen (of minder als er minder aanwezig of wakker zijn) te observeren op een gestandaardiseerde vijf-puntenschaal met de scanningsprocedure van het ZiKo-instrument.

Kwaliteitsdimensie 3: Emotionele ondersteuning beschrijft het relationeel klimaat en de sensitiviteit van de kinderbegeleiders. Dat gaat over de mate waarin ze vriendelijk met de kinderen omgaan, nabij zijn, positieve emoties en respect uitstralen, de signalen van kinderen opmerken, responsief zijn en de kinderen zich veilig voelen bij de begeleider.

Om de emotionele ondersteuning in kaart te brengen werd gebruik gemaakt van de Classroom Assessment Scoring System (CLASS). Afhankelijk van de leeftijd van de geobserveerde kinderen zijn er verschillende CLASS-systemen.

Wanneer een leefgroep voor meer dan de helft uit kinderen jonger dan 18 maanden bestaat, dan meten we dit aan de hand van het internationale wetenschappelijk instrument CLASS Infant. Dat meet twee dimensies: Relationeel klimaat en Sensitiviteit van de kinderbegeleider.

Wanneer een leefgroep voor meer dan de helft uit kinderen ouder dan 18 maanden bestaat, dan doen we dit met de variant voor peuters: CLASS Toddler. Die meet 5 dimensies: Positieve sfeer, Negatieve sfeer, Sensitiviteit, Aandacht voor het kindperspectief en Begeleiding van gedrag.

Kwaliteitsdimensie 4: Educatieve ondersteuning beschrijft de mate waarin de kinderbegeleiders de kinderen uitdagen, hun exploratie faciliteren en uitbreiden, hun verstandelijke ontwikkeling bevorderen, hun zelfstandigheid aan bod laten komen en hun taalontwikkeling ondersteunen. Ook deze wordt gemeten aan de hand van CLASS, en ook hier zijn er 2 systemen: de CLASS Infant (wanneer de helft of meer kinderen jonger zijn dan 18 maand) en CLASS Toddler (als een meerderheid meer dan 18 maanden oud is).

De CLASS Infant meet twee dimensies: Faciliteren van exploratie en Taalondersteuning.

De CLASS Toddler meet drie dimensies: Faciliteren van exploratie, Kwaliteit van feedback en Taalondersteuning.

Kwaliteitsdimensie 5: Omgeving Om de pedagogische omgeving in kaart te brengen construeerden we zelf een observatieschaal (MeMoQ-Omgevingsschalen), geïnspireerd op bestaande Vlaamse en internationale instrumenten. Met dat instrumentarium worden 5 dimensies gescoord:

- de indeling, opbouw en verscheidenheid van de ruimte (benutting van de ruimte, organisatie van de ruimte, verscheidenheid aan zones);
- de invulling van de ruimte (presentatiewijze van het materiaal, rijkdom van het materiaal, afstemming op maat van de kinderen);
- de uitbreiding van het basismilieu (aantal en kwaliteit van de aangeboden activiteiten en materialen, mate van afstemming op de noden en interesses van de kinderen en op hun mogelijkheden);
- respect voor de eigenheid van gezinnen en voor de maatschappelijke diversiteit (aanwezigheid van diversiteit, plaats van de gezinnen);
- een doeltreffende organisatie van tijd en personeel (dagstructuur, inzet van begeleiders, dagindeling).

De observatieschaal werd ingevuld op het einde van de observatie, na een hele voormiddag observeren.

In aanvulling hiermee werden tijdens de voormiddag ook drie keer alle activiteiten die zich hadden voorgedaan tijdens elk kwartier van de CLASS observatie geturfd op basis van een Activiteitenlijst bestaande uit 20 activiteitenrubrieken, geclusterd in zes categorieën. Telkens werd ook genoteerd in welke mate deze activiteiten vrij of geleid waren. Op basis daarvan is een zes-puntenschaal opgesteld die aangeeft in welke mate er een diversiteit van ervaringsgebieden aan bod komt.

Kwaliteitsdimensie 6: Ouders

In het pedagogische raamwerk hebben ouders een belangrijke plaats. De relatie tussen kinderopvang en gezin is immers een wezenlijk onderdeel van de pedagogische kwaliteit. Daarom kregen ook alle ouders van de onderzochte leefgroepen een vragenlijst. Die vragenlijst construeerden we op basis van bestaande vragenlijsten die we aanpasten volgens eigen inzichten en in overleg met de stuurgroep en de klankbordgroep. De vragenlijst bevatte volgende rubrieken:

- achtergrondinformatie (leeftijd, origine, werksituatie, opleiding, thuistaal, eerdere ervaringen met de kinderopvang, achtergrondkenmerken van de kinderen);
- motieven om kinderopvang te gebruiken, beleving van de zoektocht naar kinderopvang, motieven om voor een specifieke opvanglocatie te kiezen;
- perceptie over communicatie en algemene tevredenheid;
- aspecten die men belangrijk vindt, waar men tevreden over is en die men wenst verbeterd te zien.

Contextvragenlijst

Wanneer we onderzoeken welke factoren samenhangen met de kwaliteitsdimensies, dienen we te vertrekken vanuit een theoretisch kader. Dit kader wordt in onderstaand schema geschetst (zie Figuur 1). Onze focus ligt op de proceskwaliteit (de roze gekleurde delen). Dit kreeg een vertaling naar Figuur 2 waarin we nog eens duidelijk aangeven hoe de verschillende zaken worden gemeten.

Wat we hier “context” noemen, betreft voornamelijk de structurele kwaliteitskenmerken, die we niet beschouwen als de kern van de pedagogische kwaliteit, maar die wel een belangrijke invloed kunnen uitoefenen op de proceskwaliteit. Het gaat om structurele kenmerken van de opvanglocatie (opvangvorm, subsidietrapp¹, grootte, geschiedenis, structuur) zowel als van de leefgroep die geobserveerd wordt. Het zijn met andere woorden, voornamelijk elementen op het niveau van de organisatie en de pedagogisch condities (zie Figuur 1).

Bestaande en internationaal gebruikte lijsten (zoals ITERS en ECERS) zijn te weinig bruikbaar omdat de lokale contexten te verschillend zijn en het zijn precies die lokale contexten die we in kaart willen brengen. Daarom besloten we een eigen vragenlijst op te stellen die ingevuld wordt door de verantwoordelijke in het geval van groepsopvang of door de onthaalouder in het geval van gezinsopvang.

¹ Subsidietrapp wordt opgedeeld naar niet inkomenstarief (niet IKT) - wel inkomenstarief (IKT). De onderverdeling naar IKT/niet IKT is gebaseerd op het subsidiekenmerk van de opvanglocatie. Er zijn 4 subsidiekenmerken.

1. Geen: de opvanglocatie voldoet aan geen enkele subsidievoorwaarde.

2. Basis: de opvanglocatie voldoet enkel aan de voorwaarden voor een basissubsidie.

3. Enkel basis + inkomenstarief: de opvanglocatie voldoet zowel aan de voorwaarden voor de basissubsidie als de subsidie voor inkomenstarief, maar niet aan de voorwaarden van de plussubsidie. Kinderen die worden opgevangen in deze locatie betalen volgens het systeem inkomenstarief.

4. Basis + inkomenstarief + plussubsidie: de opvanglocatie voldoet zowel aan de voorwaarden voor de basissubsidie, de subsidie voor inkomenstarief en de plussubsidie. Kinderen die worden opgevangen in deze locatie betalen volgens het systeem inkomenstarief.

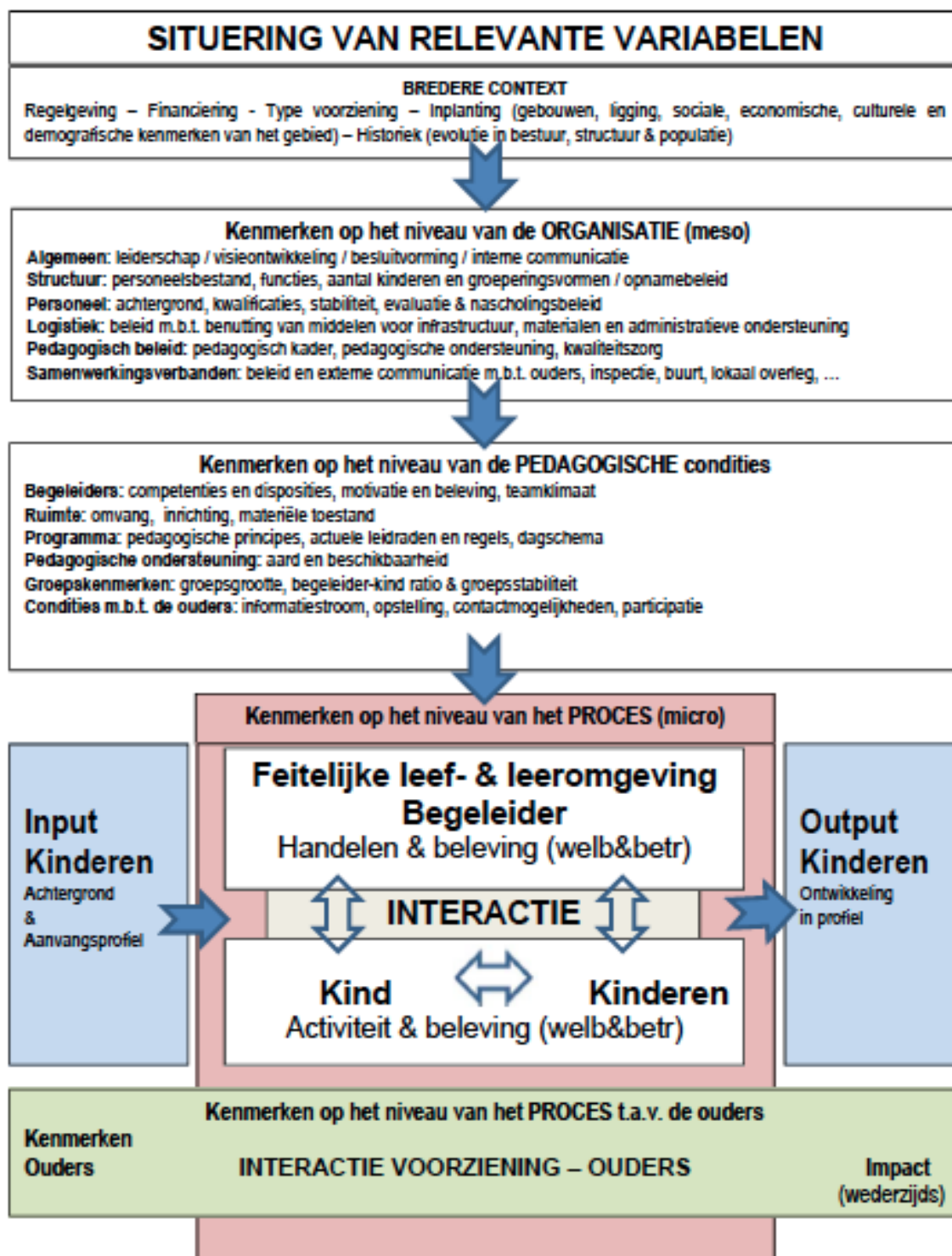
Het subsidiekenmerk van de locatie geeft aan aan welke subsidievoorwaarden de opvanglocatie voldoet. Het

voldoen aan de subsidievoorwaarden betekent niet altijd dat de locatie hiervoor een subsidie ontvangt. Of een

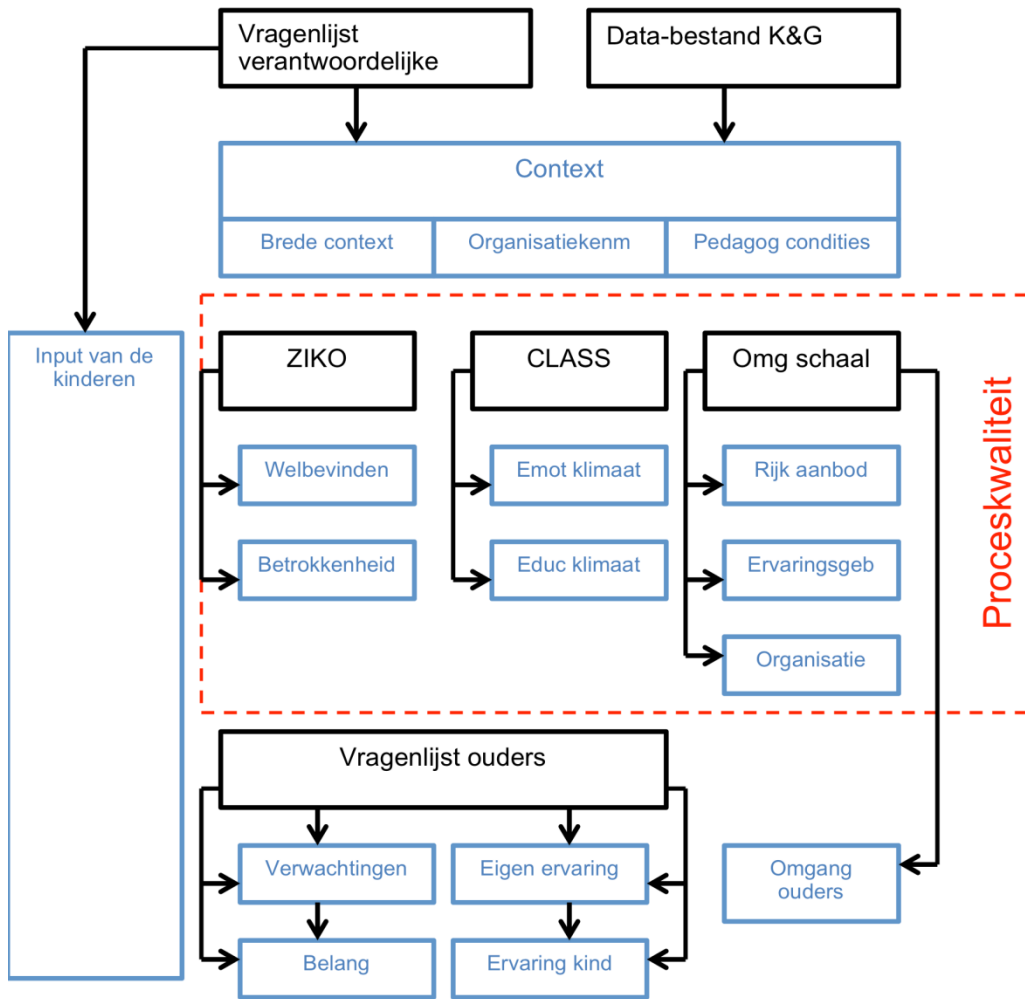
opvanglocatie hiervoor een subsidie krijgt, valt hier niet uit af te leiden.

De contextvragenlijst levert informatie over de context waarin een opvanglocatie werkt, die een invloed kan hebben op de pedagogische kwaliteit. De vragen zijn dus maar beperkt gerelateerd aan het Pedagogische Raamwerk. Enerzijds bevragen ze wel zo veel mogelijk wat we omschreven als “voorwaarden” voor pedagogische kwaliteit, anderzijds bevragen ze contextfactoren die we niet als dusdanig als pedagogische kwaliteit beschouwen, maar waar we in het onderzoek wél van willen nagaan of en hoe ze pedagogische kwaliteit beïnvloeden.

Figuur 1. Situering van relevante variabelen.

Figuur 2. Instrumentarium en variabelen in de nulmeting

2. Proces van dataverwerking

De dataverwerking gebeurde in twee verschillende fasen. Ten eerste was er de data-cleaning, gevolgd door data-analyse. We lichten de stappen in dit deel toe.

2.1 Data-cleaning

De data-cleaning gebeurde allereerst door een screening op onwaarschijnlijke waarden. Daarna gebeurde een uitgebreide manuele data-screening, waarbij de originele observatiegegevens en vragenlijsten van ouders en van verantwoordelijken werden vergeleken met het digitale databestand.

Op die manier werd 50% van de observatiegegevens nagekeken. Bij de papieren versie van de oudervragenlijsten en de papieren contextvragenlijsten werd 10% van de vragenlijsten nagekeken.

2.2 Data-analyse

De testfase

In de testfase werden de resultaten van de observaties met de kwaliteitsdimensies voornamelijk beschrijvend weergegeven. Enerzijds werd de interscorebetrouwbaarheid onderzocht, anderzijds de beschrijvende statistische gegevens (i.e., gemiddelde, standaarddeviatie, minimum en maximum, skewness en kurtosis²). Deze gegevens werden steeds naast de indrukken van de observatoren gelegd en besproken met de stuurgroep en klankbordgroep. Voor wat betreft de CLASS en de scanningsprocedure van ZiKo werden geen aanpassingen doorgevoerd naar het finale instrumentarium (aangezien het om internationaal gevalideerde instrumenten gaat). Vooral de omgevingschaal en de oudervragenlijst werden op basis van deze testfase aangepast (zie Deelrapport 2).

De nulmeting

In de nulmeting hanteerden we volgende stappen in de data-analyse:

1. Om te zoeken naar werkbare factoren maakten we gebruik van factoranalyses en Cronbach's alfa.
2. Om een juist beeld te krijgen van de Vlaamse kinderopvang maakten we gebruik van beschrijvende statistiek.
3. Om te onderzoeken welke structurele contextfactoren samenhangen met pedagogische kwaliteit hanteerden we multivariate analyses.

In wat volgt beschrijven we deze drie stappen meer diepgaand.

² De standaarddeviatie is een maat voor de spreiding van een variabele rondom het gemiddelde. Skewness of scheefheid is de maat die aangeeft of een verdeling links- of rechtsscheef verdeeld is in vergelijking met de normaalverdeling. Kurtosis of welving is een maat voor de 'piekvormigheid' van een kansverdeling. Een hoge kurtosis wijst op een verdeling met een sterke piek, en dus ook een lage standaarddeviatie. Een lage kurtosis wijst op een platte verdeling, en dus ook een hoge standaarddeviatie.

3. Zoektocht naar werkbare variabelen en factoren

Aangezien het niet aangewezen is om analyses op 'itemniveau' uit te voeren, werden factoranalyses uitgevoerd om tot 'werkbare' factoren te komen.

Voor de CLASS werd gebruik gemaakt van confirmatorische factoranalyse m.b.v. Lavaan. Dit omdat de CLASS vertrekt van een sterk theoretisch model met een duidelijke onderliggende interne structuur.

Voor de MeMoQ-omgevingschalen, de oudervragenlijsten en de contextvragenlijsten werd gebruik gemaakt van exploratieve factoranalyses m.b.v. SPSS.

Naast deze factoranalyses werd ook steeds de Cronbach's alfa berekend m.b.v. SPSS.

3.1 Confirmatorische factoranalyse CLASS® Infant en Toddler

De statistiek van deze analyses is terug te vinden in Bijlage 7.1 en Deelrapport 2.

Hier willen we nog eens in de verf zetten dat er bij de zoektocht naar werkbare factoren steeds twee zaken in gedachten moeten gehouden worden.

Ten eerste spelen 'inhoudelijke keuzes' een belangrijke rol. Het gaat hierbij om het zoeken naar een bevestiging (confirmatie) van de theoretische concepten. Daarom werd een 1, 2 of 3 factormodel³ getest. Daarnaast willen we een consistent verhaal kunnen vertellen in het MeMoQ-project (en werd dus gekozen voor dezelfde factoren voor de CLASS Infant als voor de CLASS Toddler).

Ten tweede laten we ons leiden door de 'cijfers' en worden dus statistische keuzes gemaakt. Hiervoor kijken we enerzijds naar de model fit (zoals Chi², TLI, CFI, SRMR, RMSEA) die aangeeft hoe goed een model past bij het 'theoretisch model'. Anderzijds kijken we ook naar de factorladingen.

Het zoeken naar een eenvormige factorstructuur wordt bemoeilijkt door het gegeven dat er zeven observatoren waren en vier verschillende observatiecycli. Beide aspecten maken de zoektocht naar een eenvormige structuur niet eenvoudiger. Toch zijn we gekomen tot modellen met voldoende 'power' om verder te gebruiken in de analyses.

Voor de CLASS Infant en de CLASS Toddler maakten we bij de confirmatorische factor analyses gebruik van de gegevens op indicatorniveau⁴, met de gegevens op niveau van de vier CLASS cycli (dus $N_{CLASS\ Infant} = 657$, $N_{CLASS\ Toddler} = 919$).

Voor de CLASS Infant werd zowel een 1-factorstructuur als een 2-factorstructuur onderzocht. Het best passende model⁵ voor de CLASS-Infant⁶ bestaat uit twee factoren:

1. *MeMoQ domein Emotionele ondersteuning*: Dimensies Relatieveel klimaat (i.e., relationeel gedrag, emotionele expressie, respect) en Sensitiviteit van kinderbegeleider (i.e., bewust zijn, responsief, kinderen comfortabel).

³ De CLASS Infant Manual gaat er van uit dat de verschillende dimensies, 1 factor 'responsive care giving' meten (Teachstone training (2014). Class Infant Technical Manual. Charlottesville: Teachstone).

De CLASS Toddler Manual gaat uit van 2 factoren: een emotionele en educatieve factor (La Paro, K.M., Hamre, B.K., & Pianta, R.C. (2011). *Classroom Assessment Scoring System Toddler Manual*. Charlottesville, VA: Teachstone.) Slot e.a. vinden in hun onderzoek een 3-factoren model (Slot, P.L. (2014). *Early childhood Education and care in the Netherlands. Quality, Curriculum, and Relations with Child Development. Dissertation. Universiteit Utrecht.*)

⁴ Deze keuze is vooral ingegeven door het feit dat de CLASS Infant maar 4 dimensies heeft.

⁵ Chi²: hoe lager, hoe beter; TLI/CFI +/- 0.90; SRMR/ RMSEA +/- <0.08

⁶ Chi² 320.69; CFI 0.93; TLI 0.910; RMSEA 0.09; SRMR 0.05

2. *MeMoQ domein Educatieve ondersteuning*: Dimensies Gefaciliteerde exploratie (i.e., betrokkenheid, kindgerichtheid, uitbreiding van belevingen) en Taalondersteuning (i.e., taalgebruik, communicatie ondersteuning, communicatie uitbreiding);

In dit model is er sprake van covariance tussen de indicatoren Relationeel gedrag en Betrokkenheid en de indicatoren Emotionele expressie en Kinderen comfortabel. De indicator Gebrek aan negativiteit wordt niet verder meegenomen in het model⁷. De Cronbachs' alfa's zijn voor beide factoren hoog: voor de emotionele factor .85; voor de educatieve factor .86, wat op een hoge betrouwbaarheid duidt.

Voor de CLASS Toddler werd een 1-factorstructuur, een 2-factorstructuur en een 3 factorstructuur onderzocht.

Het best passende model voor de CLASS-Toddler⁸ bestaat uit 2 factoren:

1. *MeMoQ domein Emotionele ondersteuning*: Dimensies Positieve sfeer (i.e., relaties, positieve affectie, respect), Sensitiviteit van kinderbegeleider (i.e., bewust zijn van, responsiviteit, kind op gemak), Aandacht voor kindperspectief (i.e., kindfocus, flexibiliteit, steun voor autonomie), Begeleiden van gedrag (i.e., proactief, ondersteunen van positief gedrag, wangedrag).
2. *MeMoQ domein Educatieve ondersteuning*: Dimensies Faciliteren van leren en ontwikkeling (i.e., actief faciliteren, ontplooiën van cognitieve vaardigheden), Kwaliteit van feedback (i.e., scaffolding, info verschaffen, aanmoediging en bevestiging) en Stimuleren van taalontwikkeling (i.e., taalgebruik ondersteunen, herhalen en uitbreiden, benoemen van handelingen, gevorderd taalgebruik);

In dit model is er sprake van covariance tussen de indicatoren Kindfocus en Flexibiliteit.

Alle indicatoren van de dimensie Negatieve sfeer worden niet verder meegenomen in het model⁹. Daarnaast stijgt de model fit wanneer de indicator Actieve betrokkenheid van kinderen niet verder wordt meegenomen. Vanwege de vergelijkbaarheid van deze indicator met de kwaliteitsmaat 'Betrokkenheid' die met de scanningsprocedure van ZiKo wordt geobserveerd, is deze keuze gerechtvaardigd.

De Cronbachs' alfa's zijn ook hier hoog: voor de emotionele factor is .89; voor de educatieve factor .86.

Omdat we opteren voor een 'congruent verhaal', dat zowel geldt voor de CLASS Infant als voor de CLASS Toddler, kiezen we voor een 2-factoren model: met een emotionele en educatieve factor. Negatieve indicatoren worden niet meegenomen (i.e. geen negativiteit bij CLASS Infant; vier indicatoren van negatieve sfeer bij CLASS Toddler), omdat deze in het MeMoQ-onderzoek, maar ook in ander internationaal onderzoek, eerder een buitenbeentje zijn, gezien de lage standaardafwijking.

Omdat de factorstructuur bepaald werd op basis van de indicatoren, die in CLASS op een vijf-puntenschaal worden beoordeeld, worden de MeMoQ factoren eveneens berekend op een vijf-puntenschaal. Dit betekent dat we hier de zeven-puntenschaal, waarmee in CLASS dimensies worden gescoord, verlaten.

De factoren werden berekend door het gemiddelde te nemen van de verschillende items waaruit de factor bestaat. Wanneer we de gemiddelde MeMoQ-factoren berekenen (met N_{CLASS}

⁷ Gebrek aan negativiteit heeft een lage SD, een hoge skewness en kurtosis.

⁸ χ^2 1199.85; CFI 0.886; TLI 0.087; RMSEA 0.077; SRMR 0.059

⁹ De indicatoren van Negatieve Sfeer hebben een lage SD, een hoge skewness en kurtosis.

$N_{\text{Infant}} = 167$, $N_{\text{CLASS Toddler}} = 233$) en beide factoren met elkaar correleren, merken we een sterke correlatie tussen beide factoren (respectievelijk .77 voor CLASS Infant en .71 voor CLASS Toddler). Dit impliceert dat we beide MeMoQ-factoren in verdere analyses niet samen meenemen en de analyses dus steeds apart voor de Emotionele ondersteuning en voor de Educatieve ondersteuning zullen uitvoeren.

3.2 Exploratieve factoranalyses MeMoQ-Omgevingschalen

De statistiek van deze analyses is terug te vinden in Bijlage 7.2 en Deelrapport 2.

De MeMoQ-omgevingschalen bestaan uit twee onderdelen: een onderdeel met beoordelingsschalen en een Activiteitenlijst. De beoordelingsschalen bestaan uit twee schalen, 5 dimensies en 15 indicatoren en de opbouw is analoog aan CLASS. De Activiteitenlijst is een aanvinklijst. De exploratieve factoranalyses richten zich dan ook uitsluitend op het eerste onderdeel: de beoordelingsschalen.

Ook voor de beoordelingsschalen dienden we te zoeken naar werkbare factoren die we in de verdere analyses konden onderzoeken. De schalen zijn specifiek voor het MeMoQ-project ontwikkeld. Aangezien we voor die schalen niet konden vertrekken van een vooraf sterk afgelijnd model, analyseerden we de data exploratief. We kozen daarom voor exploratieve factoranalyse m.b.v. SPSS.

Hypothetisch onderscheidde we 2 subschalen binnen de beoordelingsschalen:

1. een eerste schaal 'Rijkdom van het aanbod' met 4 onderliggende dimensies (a) Indeling, opbouw en verscheidenheid van de ruimte, b) Invulling van de Ruimte, c) Uitbreiding van het basismilieu en d) Respect voor de eigenheid van gezinnen en de maatschappelijke diversiteit)
2. een tweede schaal 'Een doeltreffende organisatie'.

We verwachtten statistisch dus bevestiging voor minimaal twee factoren (nl. Rijkdom van het aanbod en Organisatie). Dit wordt in de exploratorische factoranalyse echter niet bevestigd. We krijgen statistisch de meeste aanwijzingen voor een éénfactorenmodel. Met andere woorden alle indicatoren van de MeMoQ-omgevingschalen zijn samen een goede maat voor Omgeving.

De scoring op dimensieniveau is niet aangewezen, er wordt immers geen onderliggende factor mee gedekt. De interne consistentie voor de eerste drie dimensies (indeling, invulling en uitbreiding. Dit is indicator 1 tot 9) is goed (chronbach alfa van min. .65). Dit is niet het geval voor dimensie diversiteit (.27, indicatoren 10 tot 12) en de schaal organisatie (.53, indicatoren 13 tot 15). Om die reden zijn er geen analyses uitgevoerd op dimensieniveau.

Een factoranalyse, uitgevoerd op de indicatoren waar de interne consistentie goed zit (met name indicator 1 tot 9) geeft een andere tendens weer. Op basis van deze analyse is er sprake van een tweefactorenmodel. Het gaat dan om twee factoren:

1. een factor Basisaanbod (indicatoren 1 tot 6, indeling en inrichting van de ruimte)
2. een factor 'Uitbreiding (indicatoren 7 tot 9).

Om die reden hebben we twee nieuwe variabelen geconstrueerd. In Deelrapport 10 zijn er analyses uitgevoerd op de Totaalscore Omgeving (dit is het gemiddelde van indicator 1 tot 15) en op Deeldomein Basisaanbod (dit is het gemiddelde van indicator 1 tot 6) en op het Deeldomein Uitbreiding (dit is het gemiddelde van indicator 7 tot 9).

3.3 Exploratieve factoranalyses Oudervragenlijst

Ook voor de oudervragenlijsten dienden we te zoeken naar werkbare factoren die we in de verdere analyses konden onderzoeken.

Aangezien we voor de oudervragenlijsten niet vertrokken zijn van een vooraf sterk afgelijnd model, analyseerden we de data exploratief. We kozen daarom voor exploratieve factoranalyse m.b.v. SPSS. Daarnaast berekenden we ook de Cronbach's alfa en onderzochten we of deze alfa verbeterde naargelang items uit de analyses werden weggelaten. De factoren werden berekend door het gemiddelde te nemen van de verschillende items waaruit de factor bestaat.

Deze analyses konden we enkel uitvoeren voor de vragen met een intervallschaal. Voor de vragen die peilden naar belangrijkheid/tevredenheid/verbeterpunten is dit niet mogelijk, omdat het aanvinken van 1 item niet impliceert dat men de andere items niet belangrijk vindt/ niet tevreden over is/als verbeterpunt zien.

We geven de resultaten weer in Bijlage 7.3.

3.4 Opstellen werkbare variabelen Activiteitenlijst

De Activiteitenlijst is een aanvinklijst, bestaande uit 20 activiteitenrubrieken, geclusterd in zes categorieën. De lijst wordt driemaal - evenwichtig gespreid over de voormiddag - ingevuld¹⁰. Daarbij worden alle activiteiten aangestipt, die gedurende die 15 à 20 minuten, voorafgaand aan de invulling van de Activiteitenlijst, bij de kinderen zijn geobserveerd¹¹. Ook wordt genoteerd in welke mate de waargenomen activiteiten begeleid zijn geweest. De Activiteitenlijst is 1170 keer afgenomen. In totaal zijn 2793 activiteiten aangekruist (gemiddeld zijn er 2.4 activiteiten per Activiteitenlijst aangekruist).

Om op een hanteerbare manier met die data te kunnen omgaan, zijn een aantal ingrepen gebeurd:

1. De drie Activiteitenlijsten worden gezamenlijk bekeken. Door de spreiding doorheen de halve observatiedag is het een goede maat om een zicht te krijgen op het aantal en soort activiteiten.
2. Bij het in kaart brengen van activiteiten kon genuanceerd gescoord worden: er kon aangegeven worden of de activiteit bij minder dan 1/3 of bij minstens 1/3 van de kinderen voorkwam en of de activiteit sporadisch dan wel voortdurend en actief begeleid werd. Deze nuance is verlaten om verdere analyse mogelijk te maken. Dit is gebeurd door omvorming van deze data tot dummy-variabelen: een activiteit is wel of niet geobserveerd bij kinderen en is wel of niet begeleid bij kinderen.
3. Er werden twee nieuwe variabelen samengesteld
 - De diversiteit aan ervaringsgebieden:
Over de drie ingevulde Activiteitenlijsten heen is op clusterniveau nagegaan of er minstens één activiteit voorkomt in een cluster. Dit zorgt voor een variabele op een

¹⁰ De Activiteitenlijst wordt telkens ingevuld na afname van CLASS: na ronde 1 (rond 9u15), ronde 2 (rond 10u00) en ronde 3 (rond 10u45) en is de synthese van alle activiteiten die geobserveerd zijn geweest tijdens die CLASS-cyclus.

¹¹ Wanneer meerdere activiteiten geobserveerd worden die binnen dezelfde activiteitenrubriek vallen, wordt dit maar éénmaal geregistreerd. Bijv. als er in de observatieperiode van 20 minuten zowel een begeleide dansactiviteit geobserveerd wordt en een vrije fietsactiviteit, dan wordt dit éénmaal aangekruist in de activiteitenrubriek 'Motorische activiteit'.

zes-puntenschaal. Een score 1 betekent dat er in de loop van de voormiddag activiteiten in max. één cluster zijn aangekruist. Score 6 betekent dat er in de loop van de voormiddag in alle zes de onderscheiden clusters activiteiten zijn aangekruist. Score 1 staat voor weinig diversiteit, een score 6 voor een grote mate van diversiteit aan ervaringsgebieden¹².

- De mate van begeleiding van de ervaringsgebieden:
Van elke geobserveerde activiteit hebben we ook genoteerd of ze al dan niet begeleid werd¹³. Ook dit bekijken we op clusterniveau. De variabele “Mate van begeleiding van de ervaringsgebieden” drukt uit in welke mate de geobserveerde activiteiten binnen de zes clusters begeleid werden. Een score 1 betekent dat er in de loop van de voormiddag minstens één activiteit in max. één cluster begeleid is geweest. Score 6 betekent dat er in de loop van de voormiddag minstens in alle zes de onderscheiden clusters één activiteit begeleid is geweest. Daarnaast kunnen er ook heel wat niet-begeleide activiteiten in de cluster voorgekomen zijn, maar die worden in deze variabele niet meegenomen. Score 1 staat voor weinig begeleiding, een score 6 voor een grote mate van begeleiding.

3.5 Opstellen werkbare variabelen contextvragenlijst

De contextvragenlijst bevat een aantal achtergrondgegevens van verantwoordelijken en kinderbegeleiders die we in verband willen brengen met de geobserveerde proceskwaliteit. Om deze variabelen in analyses met elkaar te kunnen verbinden, brengen we een aantal nieuw samengestelde variabelen in.

1. Om variabelen zuiver te houden, hercodeerden we in het databestand van contextvragenlijst onder de variabelen met ‘KBextra’ alle persoonsvariabelen van verantwoordelijken die aangeven altijd mee te werken in de geobserveerde leefgroep. Op die manier blijven gegevens van ‘verantwoordelijke’ (onthaalouder of verantwoordelijke) makkelijker te scheiden van kinderbegeleiders. Gegevens van meewerkende verantwoordelijken werden steeds meegenomen in de opmaak van variabelen op niveau van het team van kinderbegeleiders.
2. *Diploma*: waar respondenten diploma’s van verantwoordelijken en kinderbegeleider konden aanduiden in een lijst met 15 verschillende mogelijkheden, clusterden we de antwoorden in een nieuwe variabele per verantwoordelijke en kinderbegeleider met slechts vier antwoordcategorieën: ‘secundair onderwijs niet sociaal; secundair onderwijs sociaal; hoger onderwijs niet sociaal; hoger onderwijs sociaal’¹⁴. Op basis van deze variabele konden per team van de geobserveerde leefgroep de nieuwe variabelen

¹² Deze maat is een “ruwe zeef”. Eén rijke activiteit kan het potentieel in zich hebben om alle ervaringsgebieden uitgebreid aan bod te laten komen, maar theoretisch gaan we ervan uit dat een hoge score betekent dat er meer kansen geweest zijn dat alle ervaringsgebieden in de loop van de voormiddag aan bod zijn gekomen. Immers, een hoge score betekent dat er meer gevarieerde activiteiten waren (want in meerdere onderscheiden clusters is minstens één activiteit aangekruist) en dus ook meer diverse kansen dat ervaringsgebieden aangesproken zijn geweest.

¹³ Het betekent ook dat de twee variabelen (diversiteit aan ervaringsgebieden en mate van begeleiding) niet onafhankelijk zijn van elkaar. Er is een correlatie van .695, $p < .001$). Immers, als er geen diversiteit is aan ervaringsgebieden, zal ook de mate van begeleiding binnen de verschillende ervaringsgebieden laag zijn.

¹⁴ In rapport 12 wordt beschreven welke studierichtingen als sociale richtingen worden ingedeeld.

worden samengesteld 'hoger diploma aanwezig of niet' en 'sociaal diploma aanwezig of niet'.

3. *Onderwijsopleiding*: ook de zes standaardmogelijkheden binnen onderwijsopleiding clusterden we voor elke verantwoordelijke en kinderbegeleider volgens eerder beschreven indeling.
4. *Hoogst behaalde kwalificatie*: voor elke kinderbegeleider stelden we daarnaast een nieuwe variabele samen van het behaalde diploma en extra gevolgd onderwijsopleiding in functie van de job in de kinderopvang. Daarbij werd het niveau van de kwalificatie (secundair of hoger onderwijs) opnieuw gecombineerd met een al dan niet 'sociale' richting, om op die manier tot de hoogst behaalde kwalificatie van de kinderbegeleider te komen. Op niveau van het team kinderbegeleiders kon op die manier de hoogste kwalificatie in het team worden berekend (waar bij 1= secundair niet sociale richting en 4= hoger sociale richting).
5. *Ervaring*: het aantal jaren ervaring werd voor elke kinderbegeleider op drie manieren bevraagd. Het totaal aantal jaren ervaring in opvang wordt samengesteld vanuit de som van het aantal jaren ervaring in de huidige setting en eventuele ervaring in een andere opvanglocatie. Het totaal aantal jaren ervaring in een pedagogische setting wordt samengesteld vanuit de som van het aantal jaren ervaring in de huidige setting en eventuele ervaring uit andere pedagogische settings. Er wordt telkens een variabele aangemaakt die het gemiddeld en maximum aantal jaren ervaring (in de bezochte opvanglocatie, in een opvang, in een pedagogische setting) in een team aanduidt.
6. Daarnaast zijn voor het team kinderbegeleiders van de geobserveerde groep nog een aantal achtergrondkenmerken in kaart gebracht: gemiddelde, minimum en maximum *leeftijd* en *aantal werkuren*, de eventuele aanwezigheid van een *mannelijke* kinderbegeleider, *begeleider met een ander geboorteland of een andere thuistaal*, *voltijds/deeltijdse tewerkstelling en statuten* waarin kinderbegeleiders tewerk gesteld zijn.

Tijdens de observatie zagen we slechts een aantal van de kinderbegeleiders waarover we gegevens hebben verzameld via de contextvragenlijst. Daar werden immers gegevens geregistreerd van alle kinderbegeleiders die zouden werken in de week van de observatie. Om correcte linken te kunnen leggen met de observatiegegevens, werd handmatig de koppeling gelegd tussen de initialen van de geobserveerde kinderbegeleiders en de gegevens van deze kinderbegeleiders in de contextvragenlijst. Voor deze groep geobserveerde kinderbegeleiders werden de variabelen *gemiddeld en maximum aantal jaren ervaring in de setting*, *sociaal en hoger diploma aanwezig en hoogste kwalificatie* per opvanglocatie her-berekend.

Naast deze personalia verzamelt de contextvragenlijst ook informatie over het werken aan kwaliteit op niveau van de opvanglocatie. Hier worden initiatieven van een heel verschillende aard bevraagd. Om deze verder mee te kunnen nemen in analyses, bekijken we ook hier of we hier een achterliggende factorstructuur vinden via een exploratorische factoranalyse in SPSS. Daarnaast berekenden we ook de Cronbach's alfa en onderzochten we of deze alfa verbeterde naargelang items uit de analyses werden weggelaten.

Op basis van deze factoranalyse en interne consistentie van de antwoorden op deze vraag (voor de statistiek, zie Bijlage 7.4) kunnen we besluiten dat we de antwoorden op deze vraag kunnen samen bundelen onder een nieuwe factor 'pedagogische ondersteuning' die aan de

medewerkers wordt geboden. De factor werd berekend door het gemiddelde te nemen van de verschillende items waaruit de factor bestaat. Deze nieuwe variabele strekt zich over een vijf-puntenschaal die een aanduiding geeft van de frequentie waarmee deze ondersteuning wordt geboden, heeft een gemiddelde van 2.78 en bevat scores tussen 1 en 4.30. Dit minimum van 1 betekent dat in minstens één locatie geen enkele vorm van pedagogische ondersteuning is geboden. Het gemiddelde van 2.78 betekent ook dat in de gemiddelde opvanglocatie pedagogische ondersteuning eerder op jaarbasis wordt ingericht.

4. Beschrijvende analyses

Na het zoeken van de factoren konden we de resultaten beschrijvend uitdiepen. Met behulp van SPSS bekeken we de gemiddelden, de standaarddeviaties, de minimum en maximumscores, de skewness en kurtosis. We onderzochten dit steeds voor de hele steekproef, en dan splitsten we dit uit naar opvangvorm en subsidietrap (zie voetnoot 1).

Zoals reeds beschreven in Deelrapport 3 bestond de steekproef uit 4*100 opvanglocaties (meer bepaald 100 AOO, 100 ZOO, 100 EKDV, 100 ZKDV¹⁵). Echter, de huidige populatie van opvanglocaties kent geen gelijke verdeling. Daarom hebben we bij de beschrijving van de gegevens een weging toegepast. In een volgend deel gaan we dieper in op deze weging.

4.1 Beschrijvende analyses van pedagogische kwaliteit

Welbevinden en betrokkenheid

Om de gegevens te beschrijven in Deelrapport 9 geven we de gemiddelde scores over de vier observatiecycli heen. Zoals in Deelrapport 2 aangegeven zijn er significante verschillen tussen de verschillende observatiecycli. Deze vaststelling ondersteunt de keuze voor vier observatiecycli van vijf kinderen, gespreid over de voormiddag. Door die spreiding krijgen we een representatiever beeld van de voormiddag. In Deelrapport 9 worden de gegevens op groepsniveau over de hele voormiddag observatie heen besproken. Dit omdat we inhoudelijk geïnteresseerd zijn in de kwaliteit op groepsniveau en niet in het proces in afzonderlijke kinderen op zich. Daarenboven zijn de scores op kindniveau niet volledig onafhankelijk van elkaar, daar sommige kinderen meermaals (maximaal elk meetmoment één keer, dus sommige kinderen zijn maximaal vier keer geobserveerd) werden geobserveerd in de loop van de voormiddag. Dit betekent dat analyses in Deelrapport 9 steeds gebeurd zijn op basis van het gemiddelde (over de 4 meetmomenten heen) van de gemiddelde score per meetmoment. Op die manier weegt elk meetmoment even veel door, ongeacht het aantal geobserveerde kinderen per meetmoment.

Emotionele en educatieve ondersteuning

Om de gegevens te beschrijven in Deelrapport 10 geven we de gemiddelde scores over de vier observatiecycli heen. We geven de beschrijvende gegevens voor de MeMoQ-domeinen (i.e. emotionele en educatieve ondersteuning), de dimensies en de indicatoren en dit steeds voor de CLASS Infant en voor de CLASS Toddler.

Op basis van internationaal onderzoek¹⁶ en bevindingen van onderzoekers, merkten we dat er een verschil kan zijn naar de verschillende activiteiten en de observatierondes doorheen de voormiddag. Daarom hebben we deze gegevens ook per observatiecyclus mee genomen (en dus niet verder gewerkt met de gemiddelde scores).

MeMoQ-omgevingsschalen

De Beoordelingsschalen (Onderdeel 1) zijn éénmaal ingevuld, op het eind van de halve observatiedag. We geven de beschrijvende gegevens voor de 15 individuele indicatoren, voor Totaalscore Omgeving (dit is het gemiddelde van de 15 indicatoren), voor het Deeldomein 'Basisaanbod' (dit is het gemiddelde van indicator 1 tot 6) en voor het Deeldomein 'Uitbreiding'

¹⁵ EKDV = erkend kinderdagverblijf, ZKDV = zelfstandig kinderdagverblijf, ZOO = zelfstandig onthaalouder, AOO = aangesloten onthaalouder

¹⁶ E.g. Von Suchodoletz, A., Fäschea, A., Gunzenhausera, C., & Hamre, B.K. (2014). A typical morning in preschool: Observations of teacher-child interactions in German preschools. *Early Childhood Research Quarterly*, 29 (509-519).

(dit is het gemiddelde van indicator 7 tot 9). Voor de indicatoren 10 tot 15 was het statistisch niet mogelijk een Deeldomein op te stellen. Vandaar dat ook de individuele indicatoren bekeken worden.

De drie ingevulde *Activiteitenlijsten (Onderdeel 2)* per opvanglocatie worden gezamenlijk bekeken. Door de spreiding doorheen de halve dag observatie is het een goede maat om een zicht te krijgen op het aantal en soort activiteiten.

Context

In Deelrapport 12 behandelen we vooral beschrijvend de resultaten van de contextvragenlijst, die zijn ingevuld door de verantwoordelijken van elke opvanglocatie.

Na een beschrijving van de respons rate en de respondenten, starten we vanuit het kleine aantal vragenlijsten die ontbraken (N=25), met een analyse van de non-respons. Daar bekijken we de relatie met opvangvorm en subsidietrapp (wel of niet IKT) en eventueel bestaande verschillen naar de geobserveerde kwaliteitsmaten.

De resultaten van de ingevulde contextvragenlijst bundelen we eerst algemeen naar gegevens van de locatie, gegevens van de geobserveerde leefgroep, kinderen en personeel in de geobserveerde leefgroep, werken aan pedagogische kwaliteit, samenwerken met externen, communicatie met ouders en de aantrekkelijke en moeilijke kanten van het werken als verantwoordelijke/onthaalouder.

Daarna gaan we voor elk van deze onderwerpen via Anova en Chi²-toetsen verschillen na naar opvangvorm (groeps- en gezinsopvang) en naar subsidietrapp (wel of niet IKT). Dezelfde analyses worden herhaald met een aparte weging naar opvangvorm (zie verder), om zo een opsplitsing te kunnen maken naar subsidietrapp binnen elk van de opvangvormen. Het werken aan kwaliteit wordt telkens in aparte initiatieven, maar ook als samengestelde factor beschreven. We beschrijven daarbij ook de mening van verantwoordelijken over de omgang met kinderen (belangrijk/tevreden/verbeterpunten) in het algemeen en daarna opgesplitst naar opvangvorm, wel of niet IKT, grootte van de opvanglocatie, diploma en jaren ervaring van de verantwoordelijke.

Uit de analyses met de geobserveerde kwaliteitsmaten bleken mogelijke verbanden met grootte van de opvanglocatie en de leeftijd van de kinderen in de geobserveerde leefgroepen. Om een eventuele terugkoppeling naar de observatiegegevens te kunnen maken, bekijken we ook de relatie tussen deze en een aantal andere achtergrondvariabelen.

Ouders

Bij de oudervragenlijsten hebben we ook gezocht naar een overzichtelijke manier om de data te beschrijven.

In Deelrapport 13 beschrijven we ten eerste de respons rate en de respondenten (wie zijn de ouders die de vragenlijst hebben ingevuld?). Daarnaast gaan we dieper in op de percepties van de respondenten. We beschreven steeds de data voor de samengestelde factoren, maar ook voor de verschillende items die in de vragenlijst aan bod kwamen. Ook de vragen die peilen naar de belangrijkheid/tevredenheid/verbeterpunten worden gerapporteerd (voor de hele steekproef, maar ook opgesplitst naar een aantal relevante karakteristieken zoals thuistaal, geboorteland, opvangvorm e.d.).

4.2 De weging

In de steekproef werden telkens 100 opvanglocaties opgenomen van de vier opvangtypes:

- 100 aangesloten onthaalouders verbonden aan een erkende dienst voor onthaalouders (AOO);
- 100 zelfstandige onthaalouders met attest van toezicht (ZOO);
- 100 erkende groepsopvang (kinderdagverblijven of samenwerkende onthaalouders - EKDV);
- 100 zelfstandig kinderdagverblijven met attest van toezicht (ZKDV).

Aangezien de steekproeftrekking op deze manier niet representatief is voor het huidige kinderopvanglandschap¹⁷, passen we een weging toe op resultaten die uitspraken doen voor de situatie van dé kinderopvang in Vlaanderen.

Op de Stuurgroep van 13/09/2016 werd afgesproken dat er voor uitspraken over dé kwaliteit van dé Vlaamse kinderopvang een weging naar opvangtype noodzakelijk is. Daarnaast werd afgesproken dat de verwerking van de resultaten steeds zou gebeuren voor de hele gewogen steekproef, maar dat ook gewerkt zou worden met een opdeling naar opvangvorm (i.e. gezins- en groepsopvang) voor uitspraken binnen elk van deze groepen.

Berekening van de weging

Op de Stuurgroep werd voorgesteld om de gegevens uit het jaarverslag Kind en Gezin 2014 te hanteren. Dit levert volgend beeld:

Tabel 1. Aantal opvanglocaties en aantal opvangplaatsen 2014

Aantal opvanglocaties en aantal opvangplaatsen	Aantal opvanglocaties	Aantal opvangplaatsen	
		Absoluut	Per 100 kinderen
Opvang van baby's en peuters			
Gezinsopvang	5 827	31 253	14,00
Zonder inkomenstarief	726	5 039	2,26
Met inkomenstarief	5 101	26 214	11,74
Groepsopvang	2 058	56 679	25,38
Zonder inkomenstarief	949	19 523	8,74
Met inkomenstarief	1 109	37 156	16,64
Groepsopvang- samenwerking	328	3 906	1,75
Zonder inkomenstarief	-	-	-
Met inkomenstarief	328	3 906	1,75
Totaal baby's en peuters	8 213	91 838	41,13
Opvang van schoolkinderen uit de basisschool (buitenschoolse opvang)			
Gezinsopvang	214	1 131	0,17
Zonder inkomenstarief	15	90	0,01
Met inkomenstarief	199	1 041	0,16
Groepsopvang	889	39 621	5,92
Zonder inkomenstarief	889	39 621	5,92
Met inkomenstarief	-	-	-
Groepsopvang- samenwerking	24	272	0,04
Zonder inkomenstarief	-	-	-
Met inkomenstarief	24	272	0,04
Totaal buitenschoolse opvang	1 127	41 024	6,13

2.2 Overzicht van:

In het jaarverslag werd echter geen opdeling gemaakt naar AOO/ZOO/EKDV/ZKDV. De groepen met versus zonder inkomenstarief gelijk zetten aan zelfstandig versus gesubsidieerd

¹⁷ Er is in het kinderopvanglandschap geen gelijke verdeling van de 4 opvangtypes

geeft een vertekend beeld. Het gaat hier ook om het aantal opvangplaatsen en niet het gebruik. Het jaarverslag van 2013, dat deze opdeling wel maakt, schetst een situatie die intussen te ver ligt van de huidige realiteit om in dit kader nog te gebruiken.

Een tweede optie is om het aantal aanwezige kinderen in een referentieweek als basis te nemen voor de wegingscoëfficiënt. Op die manier houden we rekening met het aantal kinderen dat in elk van deze opvangtypes effectief werd opgevangen (m.b. aanwezige kinderen op basis van registratie aanwezige kinderen tijdens week van 1 februari 2014). Deze gegevens werden ons aangereikt door de studiedienst van Kind en Gezin.

Tabel 2. Som van aantal aanwezige kinderen geregistreerd op 1/2/2014

Crèche	DVO	Peutertuin	ZKDV	ZKDV IKG	ZOO	ZOO IKG
24.424	38.335	463	25.058	17.452	5.999	83

Na overleg met de Stuurgroep werd echter aangegeven dat het tijdsverschil tussen het moment van de telling (februari 2014) en het moment waarop de steekproef werd getrokken (maart 2015) te groot is. Zeker gezien de mogelijke impact van de invoering van het decreet. Daarnaast gaf de Stuurgroep aan dat de cijfers 'aanwezige kinderen' niet steeds volledig zijn en ontbrekende getallen worden 'geraamd', wat in 2014 problematischer was dan voorgaande jaren.

Daarom wordt gekozen voor een derde optie. In het berekenen van de wegingscoëfficiënt baseren we ons op de capaciteit van de locatie, zoals opgenomen in het databestand waarop de steekproeftrekking is gebaseerd (zie Deelrapport 3). Deze capaciteit is niet de vergunde capaciteit, maar wel de gesubsidieerde capaciteit, die nauw aansluit bij de reële capaciteit.

Tabel 3 toont het aantal locaties én de som van de gesubsidieerde capaciteit van de verschillende locaties binnen elk van de opvangtypes.

Bij het vergelijken van het aantal opvangplaatsen en deze gesubsidieerde capaciteit per opvangtype, blijken nog een 5000-tal opvangplaatsen niet toegekend te zijn aan een opvangtype. Op basis van een reconstructie door Kind en Gezin kan dit worden rechtgezet (zie Tabel 3, 'capaciteit niet toegekende plaatsen').

Tabel 3 toont zo de totale gesubsidieerde capaciteit van alle locaties binnen elk opvangtype (inclusief de niet toegekende plaatsen). Naast de totale capaciteit per opvangtype, beschrijft Tabel 3 de percentages die deze totale capaciteit per opvangtype in de totale kinderopvang vertegenwoordigt: EKDV vertegenwoordigt 23.4% van de gesubsidieerde capaciteit, AOO 32.6%. ZKDV is goed voor 38.6% van de gesubsidieerde capaciteit en de opvangplaatsen binnen ZOO staan voor 5.4% van het totale opvanglandschap.

Om tot de wegingscoëfficiënt per opvangtype te komen, delen we het percentage van dit opvangtype in de realiteit door het percentage van dit opvangtype binnen de steekproef. Aangezien elk van de vier opvangtypes gelijk vertegenwoordigd is in onze steekproef en dus 25% van de gehele steekproef uitmaakt, delen we de percentages in de realiteit dus telkens door 25. Op die manier geeft de laatste kolom van Tabel 3 een overzicht van de gehanteerde wegingscoëfficiënten naar opvangtype.

Tabel 3. Gesubsidieerde capaciteit opgenomen in bestand van steekproeftrekking – wegingscoëfficiënt voor hele steekproef

	# locaties	Som gesubs. capaciteit per locatie	Som niet toegekende plaatsen	Zonder niet toegekende plaatsen		Met niet toegekende plaatsen		Wegingscoëfficiënt per opvangtype	
				aantal	%	aantal	%		
EKDV	375	19.399	1.430	20.233	23.1	21.663	23.4	23.4/25	.94
AOO	5.475	30.103		30.103	34.4	30.103	32.6	32.6/25	1.30
Lokale dienst - voorschoolse opvang	22	499							
Peutertuin	13	335							
ZKDV	1.489	32.518	3.172	32.518	37.2	35.690	38.6	38.6/25	1.54
ZOO	658	4.546	419	4.546	5.2	4.965	5.4	5.4/25	0.22
(leeg)	244	5.021							
Eindtotaal	8.276	92.421		87.400	100	92.421	100		

Om tot correcte vergelijkingen binnen elke opvangvorm te komen, berekenen we nog andere wegingscoëfficiënten in Tabel 4 en 5.

Hiervoor baseren we ons terug op de originele gewichten van de opvangtypes in de totale steekproef. We volgen hier dezelfde redenering als hierboven, waarbij we eerst het aandeel berekenen van het aantal plaatsen binnen elk opvangtype t.o.v. het totaal aantal plaatsen binnen de opvangvorm. Dit percentage wordt gedeeld door 50, aangezien elk van de opvangtypes 50% van de locaties binnen deze opvangvorm vertegenwoordigt.

Tabel 4. Wegingscoëfficiënt per opvangvorm - gezinsopvang

	Aantal	% in gezinsopvang	Berekening wegingscoëfficiënt	Wegingscoëfficiënt gezinsopvang
AOO	30.103	85.8	85.8/50	1.72
ZOO	4.965	14.2	14.2/50	0.28
Eindtotaal	35.068	100		

Tabel 5. Wegingscoëfficiënt per opvangvorm - groepsopvang

	Aantal	% in groepsopvang	Berekening wegingscoëfficiënt	Wegingscoëfficiënt groepsopvang
EKDV	21.663	37.8	37.8/50	0.76
ZKDV	35.690	62.2	62.2/50	1.25
Eindtotaal	57.353	100		

Gebruik van de weging

De weging wordt mee in rekening genomen als er uitspraken worden gedaan over de opvangvormen (i.e. gezins- versus groepsopvang) die betrekking hebben op dé situatie bij dé Vlaamse kinderopvang. Wanneer we uitspraken doen over de hele populatie, of dit opsplitsen naar wel of niet IKT hanteren we de 'algemene weging' (cfr. Tabel 3). Wanneer we uitspraken

doen binnen elke opvangvorm gebruiken we de specifieke weging voor de opvangvormen (cfr. Tabel 4 en 5).

We kiezen er voor om in de multivariate analyses de weging niet mee te nemen, omdat opvangvorm en wel of niet IKT steeds meegenomen worden als controlevariabelen. Daarnaast gaan we er van uit dat deze groepen verschillend kunnen zijn van elkaar, en bepaalde verklarende variabelen een andere impact kunnen hebben. Het lijkt ons correcter om de analyses steeds 3 keer uit te voeren:

1. Voor de hele steekproef;
2. Voor de groepsopvang;
3. Voor de gezinsopvang.

5. Multivariate analyses

Na de verkennende beschrijvende analyses, waarbij we de data rapporteren voor de hele gewogen steekproef en opgedeeld naar een aantal opvangkenmerken, voerden we statistische analyses uit. In de Deelrapporten 9 t.e.m. 13 geven we steeds het finale, meest omvattende multivariate model weer. Dit omdat bivariate analyses of analyses tussen één onafhankelijke verklarende variabele en één afhankelijke variabele, verschillen en verbanden suggereren die niet gecontroleerd worden voor andere variabelen. We maken gebruik van multivariate analyses waarin meerdere factoren tegelijk én in hun onderlinge samenhang bekeken worden. Er wordt in de multivariate analyses dus automatisch gecontroleerd voor de andere variabelen in het model.

In de multivariate modellen wordt steeds een verband, een samenhang onderzocht tussen verscheidene onafhankelijke variabelen en een afhankelijke variabele (i.e. één van de kwaliteitsdimensies van pedagogische kwaliteit). Aangezien we er principieel van uit gaan dat de kwaliteitsmaten elk afzonderlijk naast elkaar bestaan, onderzoeken we geen verbanden tussen de kwaliteitsmaten. Het is immers onmogelijk om te definiëren hoe deze zich t.o.v. elkaar verhouden. In Deelrapport 14 geven we wel de correlaties weer tussen welbevinden, betrokkenheid, emotionele ondersteuning, educatieve ondersteuning en omgeving.

5.1 Onafhankelijke variabelen bij geobserveerde kwaliteit

Om te bepalen welke onafhankelijke variabelen in de multivariate analyses worden meegenomen, laten we ons leiden door het theoretisch model, zoals hierboven geschetst in Figuur 1. Echter, het is onmogelijk om alles mee te nemen in een onderzoeksmodel. We hebben daarom keuzes moeten maken. We geven hieronder aan welke onafhankelijke variabelen werden meegenomen.

We hebben beslist om variabelen aan het onderzoeksmodel toe te voegen die iets zeggen over:

- de bredere context (bv. opvangvorm);
- kenmerken op niveau van de organisatie (bv. kenmerken van personeel, pedagogisch beleid);
- kenmerken op niveau van de pedagogische condities (bv. groepskenmerken);
- kenmerken op niveau van het proces (bv. diversiteit aan ervaringsgebieden).

Concreet nemen we volgende onafhankelijke variabelen mee in de analyses met welbevinden, betrokkenheid, emotionele en educatieve ondersteuning en omgeving:

Activiteit:

- Geobserveerde diversiteit aan ervaringsgebieden doorheen de hele voormiddag. Deze variabele is samengesteld op basis van de activiteitenlijsten die na de drie eerste CLASS-cycli werd ingevuld (voor meer info zie Deelrapport 11). De variabele is gemeten op een zes-puntenschaal, gaande van 1 tot 6.
- Voor de analyses met de CLASS nemen we ook de geobserveerde activiteit mee. Deze variabele werd geobserveerd tijdens de CLASS afname. Hier wordt geleid spel als referentiecategorie genomen. Dit wil zeggen dat vrij spel en eetmomenten afgezet worden tegen een geleid spel moment¹⁸.

¹⁸ In multivariate regressie analyses of multilevel analyses worden ordinale variabelen omgevormd tot dummy variabelen (0-1). Omdat de beschrijvende analyses met emotionele en educatieve ondersteuning het belang van geleid spel aantoonde, kiezen we dit als referentiecategorie. Het gaat dus om momenten waarop er geleid spel was (dus enkel geleid spel en combinaties).

Opvangvorm

Subsidiëtrap: wel of niet IKT (zie voetnoot 1)

Grootte:

- Geobserveerde adult child ratio.
- Geobserveerd aantal kinderen in de leefgroep.
- Aantal verwachte kinderen in de week van de observatie voor de hele opvanglocatie, zoals bevraagd aan de verantwoordelijke in de contextvragenlijst (zie Deelrapport 12).
- Aantal verschillende gezichten die kinderen in de geobserveerde leefgroep zien tijdens de week van de observatie (bevraagd bij de verantwoordelijke in de contextvragenlijst).

Pedagogische ondersteuning (i.e. factor samengesteld op basis van verschillende initiatieven om aan pedagogische kwaliteit te werken – bevraagd bij de verantwoordelijke, zie Deelrapport 12). Bij deze variabele dienen we echter een aantal kanttekeningen te maken. Het gaat om zelfrapportage (kans op sociaal wenselijke antwoorden, kans op grote verschillen in wat respondenten verstaan onder bv. 'systematische observatie' of 'teamvergaderingen'). Er werd ook geen onderscheid gemaakt tussen pedagogische of eerder administratieve ondersteuning. De resultaten met deze variabele moeten dus met enige voorzichtigheid gelezen worden.

Kenmerken van de geobserveerde kinderbegeleiders, zoals bevraagd bij de verantwoordelijke (zie Deelrapport 12):

- Dummy variabele voor aanwezigheid van geobserveerde kinderbegeleider met een sociaal diploma, een hoger diploma, onthaalouderacademie en PJK¹⁹.
- Aantal jaar ervaring in de opvanglocatie van de geobserveerde kinderbegeleider met de meeste jaren ervaring.

Kenmerken van de kinderen in de leefgroep: aantal kinderen met een andere thuistaal dan het Nederlands, bevraagd bij de verantwoordelijke.

5.2 Onafhankelijke variabelen bij de percepties van ouders

Ook bij de multivariate analyses van de percepties van ouders hebben we keuzes gemaakt naar onafhankelijke variabelen. We opteerden voor:

- *Gezinskenmerken*
 - o Thuistaal: Nederlands – niet of niet enkel Nederlands
 - o Geboorteland: beide ouders in België geboren – 1 of beide ouders niet in België geboren
 - o Werksituatie: beide ouders werken – geen of 1 ouder werkt²⁰
 - o Leeftijd van het kind
 - o Aantal dagen dat kind naar de opvang gaat
 - o Ervaring met deze opvang
 - o Keuzevrijheid van de ouders²¹

¹⁹ PJK komt enkel voor bij groepsopvang.

²⁰ In bovenstaande beschrijvende analyses beschreven we ook de verschillen tussen ouders die wel versus geen opleiding volgen. Aangezien het aantal missings hier vrij hoog is, nemen we deze variabele niet mee in de multilevel analyses.

- *Kenmerken van de opvanglocatie*
 - o Opvangvorm
 - o Subsidietrap: wel of niet IKT (zie voetnoot 1)
 - o *Grootte*: geobserveerde adult child ratio, groepsgrootte (aantal geobserveerde kinderen in de leefgroep), aantal verwachte kinderen in de week van de observatie voor de hele opvanglocatie (zoals bevestigd bij de verantwoordelijke - zie Deelrapport 12).

- *Kenmerken van de geobserveerde kinderbegeleiders*, zoals bevestigd bij de verantwoordelijke (zie Deelrapport 12):
 - o Dummy variabele voor aanwezigheid van geobserveerde kinderbegeleider met een sociaal diploma en een hoger diploma.
 - o Anciënniteit: aantal jaar ervaring in de opvanglocatie van de geobserveerde kinderbegeleider met de meeste jaren ervaring.

- *Geobserveerde kwaliteit*. Hoewel de 5 geobserveerde kwaliteitsmaten (i.e., welbevinden, betrokkenheid, emotionele ondersteuning, educatieve ondersteuning, kwaliteit van de omgeving) niet samenvallen en niet hetzelfde meten, waren er toch sterke correlaties tussen de verschillende maten. Dit kan leiden tot een vertekening van de resultaten in multivariate multilevel analyses. Daarom berekenden we in dit deelrapport een gemiddelde van de 5 geobserveerde kwaliteitsmaten²².

- *Perceptie van ouders*
 - o Keuze voor opvang. Bij de analyses met communicatie en kwaliteitsbeoordeling als afhankelijke variabelen, nemen we de voorgaande factoren die betrekking hebben op het keuzeprocess mee in de analyse.
 - o Communicatie. Bij de analyses met kwaliteitsbeoordeling als afhankelijke variabelen, nemen we de factor 'communicatie' mee in de analyse.

5.3 Analysetechnieken bij geobserveerde kwaliteit

Welbevinden en betrokkenheid

Aangezien we in het Deelrapport rond welbevinden en betrokkenheid uitsluitend gegevens op groepsniveau verzamelen, zijn multilevel analyses niet opportuun. De meervoudige regressies zijn gebeurd op groepsniveau en uitgevoerd in SPSS.

Emotionele en educatieve ondersteuning

Aangezien we rekening wensden te houden met de verschillende activiteiten en de observatierondes doorheen de voormiddag, dienden we in de analyses van de emotionele en educatieve ondersteuning rekening te houden met het niveau van de 4 observatiecycli. Hierdoor dienden we te kiezen voor multilevel analyses met 2 niveaus (observatiecycli en niveau van de

²¹ Dit wordt niet meegenomen bij 'Pedagogische locatiekeuze', omdat ouders die geen keuze hadden deze vraag niet dienden te beantwoorden.

²² We nemen hier dus de resultaten van de CLASS Infant en CLASS Toddler samen. Dit om het verhaal over alle ouders heen te kunnen schetsen.

De resultaten waarbij we de 5 kwaliteitsmaten apart meenemen in het model, worden weergegeven in Bijlage 7.4. Maar de resultaten moeten hierbij met voorzichtigheid benaderd worden. door de sterke correlatie tussen de verschillende kwaliteitsmaten, kan de samenhang net verdwijnen, of is het onmogelijk om te zeggen wat net de sterkste samenhang heeft.

leefgroep). De multilevel analyses werden uitgevoerd voor de CLASS Infant en voor de CLASS Toddler m.b.v. MPlus, en dit voor de hele steekproef en per opvangvorm.

Omgeving

Ook hier zijn uitsluitend gegevens op groepsniveau verzameld en zijn de meervoudige regressies uitgevoerd met behulp van SPSS.

5.4 Analysetechnieken bij percepties van ouders

In de multivariate analyses onderzoeken we of bepaalde gezinskenmerken en kenmerken van de locatie of de leefgroep, de ervaringen en betekenisverlening van ouders beïnvloeden. Ook onderzoeken we of er een verband is tussen de geobserveerde kwaliteit (m.n. welbevinden, betrokkenheid, emotionele en educatieve ondersteuning en omgeving – cfr. Deelrapport 9, 10, 11) en de betekenisverlening van de ouders. Er is gekozen voor multilevel analyses omdat we niet alleen ouderkenmerken, maar ook kenmerken op niveau van de opvanglocatie en leefgroep meenemen (m.b. kenmerken van opvanglocatie, kenmerken van geobserveerde kinderbegeleiders en de geobserveerde kwaliteit). Om rekening te houden met het feit dat ouders ‘genest’ zijn binnen een leefgroep en dus ook binnen een opvanglocatie, worden daarom multilevel analyses uitgevoerd met behulp van SPSS. Ouders uit een zelfde leefgroep kunnen immers gedeeltelijk een zelfde ervaring hebben en kunnen daarom niet als volledig onafhankelijk van elkaar bekeken worden.

We opteren er niet voor om de gegevens van de ouders hier te aggregeren, omdat de antwoorden van de ouders per leefgroep dan zouden samengenomen worden, wat zou leiden tot een verlies aan informatie (nl. $N = 384$). We kiezen dus bewust voor multilevel analyse, die ook rekening houdt met het feit dat ouders ‘genest’ zijn binnen een leefgroep.

6. Aanbevelingen voor verder onderzoek

Het proces van data-analyse is op een correcte manier uitgevoerd.

Vanuit een veelheid aan data hebben we in de verschillende onderzoeksmodellen gekozen voor variabelen die vanuit theoretisch oogpunt relevant zijn.

Toch blijven een aantal terreinen onontgonnen.

Zo denken we aan mogelijke variaties in kwaliteit tussen provincies, of tussen steden en buitengebieden. In vervolgonderzoek kan het interessant zijn om na te gaan of er verschillen zijn tussen leefgroepen in stedelijke of buitengebieden en de kwaliteitsmaten.

Ook kan in vervolgonderzoek gezocht worden naar mogelijke interactie-effecten. Dit hebben we in het huidig MeMoQ-project niet meegenomen gezien het tijdsbestek. Mogelijke onderzoeksvragen zijn dan bijvoorbeeld verschillen in kwaliteit gerelateerd aan een combinatie van subsidietrap en adult-child ratio, gecontroleerd voor achtergrondkenmerken van het kind; kwaliteit gerelateerd aan zowel groepsgrootte als samenstelling van de groep; en dergelijke. Zo zijn ook bijkomende analyses mogelijk voor specifieke activiteitien (bijvoorbeeld voor momenten van geleid spel afzonderlijk).

Daarnaast kan in vervolgonderzoek bepaalde data meer diepgaand uitgespit worden. We denken bijvoorbeeld aan diepgaander onderzoek naar leefgroepen die wel sterk scoren op bepaalde aspecten van pedagogische ondersteuning, of leefgroepen waar ouders aangeven dat er sterk op communicatie wordt ingezet. Op basis van zo'n selectie van "interesting cases" kan ook kwalitatief onderzoek opgezet worden.

Tot slot, de focus van de nulmeting was een grootschalig kwantitatief onderzoek. Vervolgonderzoek kan dit aanvullen met kwalitatieve onderzoeksmethoden, waarbij bepaalde interessante cases met behulp van kwalitatieve onderzoeksmethoden worden onderzocht.

7. Bijlagen

7.1 Factoren emotionele en educatieve ondersteuning

Tabel 6. Model Fit voor CLASS infant (N= 657)

Model	Chi ²	CFI	TLI	RMSEA	SRMR
1 factor	743.916	0.828	0.793	0.126	0.069
Zonder Gebrek aan negativiteit	693.083	0.835	0.799	0.134	0.069
2 factoren	531.386	0.882	0.856	0.105	0.059
Zonder Gebrek aan Negativiteit	483.582	0.889	0.862	0.111	0.058
Zonder Gebrek aan negativiteit Relationeel gedrag ~~ Betrokkenheid	371.982	0.918	0.895	0.097	0.054
Zonder Gebrek aan negativiteit Relationeel gedrag ~~ Betrokkenheid Emotionele expressie ~~ Kinderen comfortabel	320.694	0.931	0.910	0.090	0.051

Tabel 7. Factorladingen bij best passende model, CLASS Infant

MeMoQ domein	CLASS Infant Indicatoren	Ongestandaardiseerde Factorladingen (standaardfouten)	Gestandaardiseerde factorladingen
Emotionele ondersteuning	Relationeel gedrag	1.000	0.758
	Emotionele expressie	0.802 (.050)	0.645
	Respect	0.705 (.046)	0.613
	Bewust zijn	0.966 (.053)	0.725
	Responsief	1.023 (.052)	0.780
	Kinderen comfortabel	0.734 (0.49)	0.608
Educatieve ondersteuning	Betrokkenheid	1.000	0.776
	Kindgerichtheid	0.720 (.051)	0.555
	Uitbreiding van belevingen	0.823 (.046)	0.691
	Taalgebruik	0.975 (.047)	0.781
	Communicatie ondersteuning	0.958 (.048)	0.757
	Communicatie uitbreiding	0.820 (.043)	0.724

Tabel 8. Model Fit voor CLASS Toddler (N= 919)

Model		Chi ²	CFI	TLI	RMSEA	SRMR
1 factor		2795,878	0.741	0.718	0.095	0.075
	Zonder Negatieve sfeer	2452.262	0.757	0.732	0.108	0.080
2 factoren	(1) Emotionele ondersteuning (2) Educatieve ondersteuning	1963.551	0.827	0.811	0.078	0.069
	Zonder Negatieve sfeer ²³	1648.968	0.844	0.827	0.087	0.074
3 factoren ²⁴	(1) Emotionele ondersteuning (2) Educatieve ondersteuning (3) Begeleiding van gedrag en Negatieve sfeer	1920.695	0.831	0.815	0.077	0.069
2 factoren	Zonder Negatieve Sfeer Kindfocus ~~ Flexibiliteit	1488.096	0.861	0.845	0.082	0.072
	Zonder Negatieve Sfeer Zonder Actieve Betrokkenheid	1361.522	0.87	0.85	0.082	0.061
	Zonder Negatieve Sfeer Zonder Actieve Betrokkenheid Kindfocus ~~ Flexibiliteit	1199.849	0.885	0.871	0.077	0.059

²³ Aangezien de SD van Negatieve sfeer heel laag zijn, en aangezien de factorladingen laag zijn (meer bepaald 0.116,0.076,0.063, 0.123) wordt besloten om het model te testen zonder Negatieve sfeer. Dit levert een betere model fit op.

²⁴ Aangezien onderzoek uitgevoerd door Slot (2014) drie factoren oplevert, testen we ook een drie-factoren model waarbij Begeleiding van gedrag en Negatieve sfeer een derde factor vormen. Dit levert geen betere model fit op dan een twee-factoren model zonder negatieve sfeer. Daarenboven stelt de manual een twee-factoren model voor en zorgt dit ook voor een 'congruent verhaal' met de CLASS Infant.

Zie P. Slot (2014). *Early childhood Education and care in the Netherlands. Quality, Curriculum, and Relations with Child Development.*

Tabel 9. Factorladingen²⁵ bij best passende model, CLASS Toddler

MeMoQ domein	CLASS Indicatoren	Toddler	Ongestandaardiseerde Factorladingen (standaardfouten)	Gestandaardiseerde factorladingen ²⁶
Emotionele ondersteuning	Relaties		1.000	0.798
	Positieve affectie		0.966 (.039)	0.751
	Respect		0.903 (.040)	0.754
	Bewust zijn van		0.892 (.040)	0.691
	Responsiviteit		0.957 (.039)	0.755
	Kind op gemak		0.828 (.035)	0.727
	Kindfocus		0.595 (.047)	0.422
	Flexibiliteit		0.669 (.046)	0.481
	Steun voor autonomie		0.633 (.043)	0.483
	Proactief		0.837 (.039)	0.670
	Ondersteunen positief gedrag		0.888 (.043)	0.645
	Wangedrag		0.711 (.044)	0.523
	Educatieve ondersteuning	Actief faciliteren		1.000
Ontplooien cognitieve vaardigheden			0.714 (.037)	0.691
Scaffolding			0.805 (.040)	0.714
Info verschaffen			0.693 (.035)	0.717
Aanmoediging & bevestiging			0.444 (.036)	0.428
Taalgebruik ondersteunen			0.807 (.043)	0.677
Herhalen & uitbreiden			0.866 (.044)	0.696
Benoemen van handelingen			0.633 (.047)	0.475
Gevorderd taalgebruik			0.920 (.044)	0.744

²⁵ De meerderheid van de factorladingen zijn hoog. Een aantal factorladingen zijn iets lager (bv. Kindfocus en Aanmoediging & bevestiging), toch behouden we deze in het model omdat de factorladingen niet te laag zijn, en er zo min mogelijk wijzigingen zijn in vergelijking met het oorspronkelijke model.

²⁶ De indicatoren van de dimensie Sensitiviteit van de kinderbegeleider, laden eerder laag op de factor Emotionele ondersteuning. Idem voor de indicatoren Aanmoediging en bevestiging en Benoemen van handelingen die eerder laag laden op de factor Educatieve ondersteuning. Toch laten we deze in het model, gezien de theoretische onderbouwing van de CLASS Toddler.

7.2 Factorstructuur voor de MeMoQ-Omgevingschalen

Gebruikte methode: Exploratorische factoranalyse in SPSS via Methode 'principale factoranalyse'.

Tabel 10. Proportie verklaarde variantie op basis van vier factoren

Factor	Initial eigenvalues	% verklaarde variantie	Cumulatief % verklaarde variantie
1	4.401	29.342	29.342
2	1.894	12.627	41.969
3	1.330	8.863	50.832
4	1.086	7.243	58.075

Tabel 11. Structuurmatrix voor vier factoren²⁷

	Factor			
	1	2	3	4
1: Benutting van de ruimte	.528	.219	.384	.383
2: Organisatie van de ruimte	.774	.260	.432	.256
3: Verscheidenheid zones	.772	.228	.270	.195
4: Presentatiewijze materiaal	.617	.189	.499	.166
5: Rijkdom materiaal	.679	.293	.646	.190
6: Afstemming materiaal	.572	.213	.617	.374
7: Aangeboden uitbreidingen	.259	.785	.131	.254
8: Uitbreiding o.b.v. noden/interesses	.207	.702	.407	-.043
9: Uitbreiding o.b.v. mogelijkheden	.158	.701	.338	.231
10: Diversiteit	.188	.022	.124	.668
11: Gezinnen zijn welkom	.168	.179	.349	.252
12: Maatschappelijke diversiteit	.214	.234	.168	.441
13: Flexibele dagindeling	.356	.432	.342	.091
14: Inzet kinderbegeleider(s)	.263	.513	.224	.049
15: Ruimte voor kind-initiatief	.323	.260	.555	.032

²⁷ Een indicator heeft een betekenisvolle lading als er min. sprake is van .40 bij een factor en er geen sprake is van een crosslading met een andere factor. We spreken van een crosslading van zodra een andere factor min. .30 heeft, af te lezen in de tabel.

7.3 Factoren in de oudervragenlijst

Tabel 12. Factorladingen in de oudervragenlijst

Factor	Items	Factorlading	Cronbach's alfa
Pedagogisch keuzemotief voor een kinderopvang	Gekozen voor een opvang omdat:		.89
	- het goed was voor de verstandelijke ontwikkeling van mijn kind	.76	
	- mijn kind er leerde omgaan met andere kinderen	.78	
	- mijn kind leerde er omgaan met andere volwassenen	.72	
	- mijn kind er leerde omgaan met regels	.83	
	- mijn kind er zich veilig leerde voelen in een andere omgeving dan thuis	.78	
Positieve beleving van zoektocht naar een opvang	- het een goede voorbereiding was op de kleuterschool	.77	.67
	Ik wist goed waarop ik mijn keuze voor een opvang moest baseren	.34	
	Ouders hebben niet meer getwijfeld	.68	
	Ouders waren niet onzeker over wat ze mochten verwachten	.67	
	Ik was ervan overtuigd dat de opvang die ik koos een meerwaarde zou zijn voor mijn kind	.54	
	Ouders durfden vragen te stellen	.39	
Pedagogische locatiekeuze	Ouders hadden niet het gevoel dat er weinig keuze was	.50	.78
	Ouders hebben gekozen voor deze opvang omdat:		
	- het een goede infrastructuur heeft	.58	
	- het een goede reputatie heeft	.60	
	- de kinderbegeleider een goede indruk gaf	.69	
	- men de manier van werken goed vond	.72	
	- de kinderen er gelukkig leken	.68	
- de grootte van de groep kinderen hen aansprak	.49		
- het steeds dezelfde kinderbegeleiders zijn	.52		
Factor	Items	Factorlading	Cronbach's alfa
Communicatie	Ouder is op de hoogte van:		.80
	- de verzorging van het kind	.58	
	- de ontwikkeling en beleving van het kind	.77	
	- de dagelijkse gebeurtenissen in de opvang	.81	
	- de werking	.69	
Kwaliteitsbeoordeling	- de gebeurtenissen uit de buurt	.56	.90
	Ouder beoordeelt de kwaliteit van:		
	- de opvang voor kind	.84	
	- de manier waarop kinderbegeleider met kind omgaat	.82	
	- de eerste periode in de opvang	.76	
- de dagelijkse werking van de opvang	.81		
- de algemene aspecten van de opvang	.83		

7.4 Factoren in de contextvragenlijst

Tabel 13. Factorladingen in de contextvragenlijst

Factor	Items	Factorlading	Cronbach's alfa
Pedagogische ondersteuning	Werken aan kwaliteit via		.63
	- systematische observatie van kinderen	.55	
	- observaties documenteren en registreren	.49	
	- overleg met collega's, anderen uit de sector	.57	
	- kindvrije momenten tijdens de werkuren	.34	
	- inspiratie in vaklektuur, websites,40	
	- cursus of vorming bij 75% van KB	.48	
	- bezoek aan andere opvanglocaties	.44	
	- begeleiding op de werkvloer (verantw, PTO, ..)	.52	
	- gesprekken over functioneren	.39	
	- gestructureerde bevraging ouders	.42	
	- systematische zelfevaluatie	.52	